

Forslag til inndeling av de åpne
områdene i utlysningssområde for
fornybar energiproduksjon til havs

Høringssvar fra Aker Solutions

Høringssvar fra Aker Solutions

Forslag til inndeling av de åpnete områdene i utlysningsområde for fornybar energiproduksjon til havs

Aker Solutions takker for muligheten til å gi innspill i denne høringen. Det er positivt og svært viktig at Regjeringen jobber aktivt med å legge til rette for utvikling av en havvindnæring i Norge, som vi mener representerer store muligheter for Norge og industrien. Aker Solutions er overbevist om at med de riktige grepene kan havvind bli en næring som kan bidra med avgjørende energi nasjonalt og internasjonalt, og medføre omfattende sysselsetting og verdiskaping i leverandørindustrien.

Oppsummering

Fire punkter oppsummerer våre innspill til høringen:

1. Tempo

Tempo for utbygging av havvind generelt, og for Sørliche Nordsjø II og Utsira Nord må akselereres i forhold til det som er signalisert. Leverandørindustrien til olje og gass vil kunne få et bratt fall i aktivitetsnivået allerede fra 2026, når petroleumsprosjektene i aktivitetspakken er fullført. Det er avgjørende å få en periode på flere år før de første større kontraktene for offshore vind kan gi arbeid for brede deler av industrien.

2. Volum

Volum for omfang og antall enheter i de første utbyggingstrinn må utvides. Sørliche Nordsjø II bør bygges ut med minst 3 GW allerede fra start, og med en forpliktende timeplan for videre utvidelse frem til full utbygging. Utsira Nord bør minst bygges ut med de planlagte 1,5 GW. Det er avgjørende at disse første offshore vindprosjektene på norsk sokkel blir store nok til at leverandørindustrien kan investere i kompetanse og industrialiserte løsninger som legger grunnlag for at offshore vindkraft over tid skal bli en enda rimeligere energikilde, og at norsk industri får internasjonal konkurransekraft for slike leveranser. Det er også viktig at utbyggingene blir store nok til at det gir grunnlag for et mangfold av utbyggere / energiselskaper. Det er et slikt mangfold av energiselskaper innen olje og gass som har gitt grunnlag for at Norge har en både stor og konkurransedyktig leverandørindustri som skaper store verdier for samfunnet.

3. Forutsigbarhet og ambisjonsnivå

Forutsigbarhet og ambisjonsnivå ut over de første utbyggingsfasene må etableres med et tilstrekkelig bredt og langsiktig politisk grunnlag. Leverandørindustriens omstilling vil kreve store satsinger på utvidet kompetanse hos titusenvs av ansatte, nye tekniske løsninger, oppgradering av anlegg, utvikling av nye verdikjeder og samarbeidsmodeller mellom industriaktører, osv. Bedriftene må allerede i 2022 og 2023 beslutte om de skal gjøre store investeringer. Et fundamentalt premiss vil være forutsigbarhet for at det vil komme flere prosjekter for offshore vind etter de første utbyggingene. Det er også avgjørende for industriens satsing om Norges ambisjonsnivå for slik energiproduksjon kun er det norske innenlandske behovet, eller om Norge fortsatt tar mål av seg for å være et kraftsenter for energileveranser til Europa.

4. Ikke auksjonsprinsipp

Ikke auksjonsprinsipp, men andre kvalitative kriterier, bør brukes for tildeling av lisenser til både Sørliche Nordsjø II og Utsira Nord.

Bærekraftig energi og konkurransedyktig industri hånd i hånd

Selv om det kommer prosjekter innenfor offshore vind er det ingen automatikk i at dette vil resultere i betydelig aktivitet i norsk industri. Utenlandsk industri har allerede jobbet med leveranser til havvindprosjekter både i Europa og ellers i verden, og vil ha et betydelig forsprang når de første norske utbyggingene starter om flere år fra nå.

Det er viktig at de politiske rammene for offshore vindkraft generelt og for Sørliche Nordsjø II og Utsira Nord spesielt brukes for å sikre at resultatet ikke bare blir produksjon av energi, men også utvikling av en konkurransedyktig norsk leverandørindustri.

Etter 50 år med produksjon av olje og gass har Norge utviklet en leverandørindustri der verdiskapingen kan måle seg med verdien fra salget av energi. Norge bør etter vårt syn bruke muligheten for å få til en tilsvarende utvikling av leverandørindustri til offshore vind og annen fornybar energi. En omstilling av en så stor næring innen en ramme på svært få år vil kun lykkes hvis satsing på leverandørindustri er en integrert del av tydelige politiske føringer for offshore vindkraft generelt, og for de første prosjektene Sørliche Nordsjø II og Utsira Nord spesielt.

Norge er ett av få petroleumsproduserende land som har lyktes med å ikke bare produsere olje og gass, men samtidig utvikle en omfattende leverandørindustri. Dette har ikke kommet av seg selv, men gjennom klare føringer i lovverk, rammebetingelser, føringer, arenaer for samhandling mellom energiselskaper, leverandører og myndigheter, osv. Føringene tar sikte på at norske leverandører til olje og gass kan konkurrere på sitt beste. Da vinner de gjerne kontrakter for norske utbygginger i åpen konkurranse med utenlandsk industri. Resultatet er at norsk industris andel av slike kontrakter til olje og gassprosjekter er meget høy.

Vi anbefaler at de gode erfaringene brukes til et liknende rammeverk for en ny næring for offshore vindkraft.

Tempo på havvindutbyggingen

Gjennom aktivitetspakken for petroleumsnæringen er leverandørindustrien sikret et godt aktivitetsnivå for perioden 2022 til 2026. Tiltaket ble besluttet av regjering og Storting i 2020 for å skape en bro til omstilling, slik at leverandørindustrien til olje og gass også kan ha kompetanse og konkurransedyktige løsninger til å vinne oppdrag for offshore vindkraft og andre fornybare næringer. Tiltaket med midlertidige skatteendringer gir nå den aktivitet som er hensikten. Samtidig vil det med dagens tempo på utvikling av havvind og andre fornybare næringer bli et gap i leverandørindustriens aktivitet i perioden 2027 til inn på 2030-tallet. Det er først da havvind med dagens utbyggingstempo vil gi prosjekter av et slikt omfang at det kan erstatte betydelige deler av dagens olje- og gassrettede aktivitet.

Aker Solutions mener at tidslinjen for utvikling av havvind på norsk sokkel bør strammes opp og tidslinjen kortes ned for å sikre at en utbygging er basert på nasjonens interesser inkludert behovet for å utvikle leverandørindustrien. Dette vil også være viktig for å kunne bidra med kraft i Norge og Europa. Havvind på

norsk sokkel generelt og særlig Sørliche Nordsjø II gir muligheten til relativt raskt å starte en norsk havvindindustri.

Aker Solutions ønsker at både myndigheter og utviklere forplikter seg til en mer ambisiøs tidslinje enn det som det er lagt opp til i dag.

En forbedret prosess må gjøre det mulig at leverandørindustrien kan starte arbeidet med de første offshore vindprosjektene i 2027.

Volum

Med volum mener vi at antall installerte enheter må være av et slikt antall at det gir grunnlag for industrialisering og dermed utvikling av løsninger og verdikjeder som får ned kostnadene både på de første prosjektene, men også i kommende utbygginger i Norge og utlandet. Norsk industri har ledende kompetanse for leveranser av offshoreinstallasjoner til olje og gass, der hver enkelt installasjon er en skreddersydd engangsløsning. For offshore vind-prosjekter vil mange av installasjonene være serieproduserte enheter. Dette er en forretningsmodell der konkurrenter i lavkostland ofte har hatt en sterkere posisjon.

Offshore vindkraft vil kunne utgjøre en stor andel av energimiksen og bli avgjørende for oppnåelse av klimamålene hvis kostnadene for slik energi kan reduseres videre. Utbygginger med tilstrekkelig volum til å utvikle nye løsninger for industrialisering og teknologi vil være en nødvendig del av dette.

Vi mener at Sørliche Nordsjø II og Utsira Nord bør planlegges ikke bare som anlegg for ny energiproduksjon, men samtidig som fullskala pilotprosjekter for å utvikle kompetanse, løsninger og effektive leveransemodeller for serieproduksjon.

Forutsigbarhet og ambisjonsnivå som legger til rette for investeringer

Som både Prosess21¹ og Statnetts langsiktige markedsanalyse² viser er det et betydelig behov for kraft fremover, både for å imøtekomme kraftbehovene i industrien og for å kunne redusere utslippene fra sokkelen og industrien for øvrig. I tillegg til opprusting av vannkraft, er havvind den mest kostnadseffektive måten å produsere kraften på i det volumet som er nødvendig i årene fremover.

Norge må komme seg i førerretet når det gjelder havvind, og da er volum avgjørende både for å produsere nok kraft, men ikke minst legge et grunnlag for de investeringer som kreves for å kunne utvikle en hjemlig industri med et mangfold av utviklere og leverandører. I neste omgang vil dette danne grunnlag for en leverandørindustri som er konkurransedyktig internasjonalt.

En langsiktig arealforvaltning som innebærer åpning av flere områder for energiproduksjon står sentralt for å

¹ https://www.prosess21.no/contentassets/37807b8b744d4675b3cdd6aaf603e08d/nf_prosess21_ekspertgrupperapport_kraftmarkedet_def_131020.pdf

² <https://www.statnett.no/globalassets/for-aktorer-i-kraftsystemet/planer-og-analyser/lma/2021-06-30-lma-oppdatering.pdf>

sikre fremtiden for norsk havvind. Vi ber derfor departementet vurdere en ordning med jevnlig åpning og

tildeling av konsesjon i forhåndsdefinerte områder, samt å etablere en parallell og likestilt ordning der ulike aktører kan nominere områder for utbygging.

Aker Solutions mener det er realistisk å øke ambisjonsnivået på havvindproduksjon betydelig utover det Regjeringen har lagt til grunn i sin satsing på havvind som ble kommunisert 9. februar og 8. april. I likhet med andre industriaktører, mener vi det er realistisk å installere 3GW vindkraft årlig på norsk sokkel i denne runden.

Det er også viktig at de utlyste områdene blir delt inn på en slik måte at det legger til rette for et mangfold av kunder. Uten at det blir et tilstrekkelig høyt antall kontrakter å by på, vil det heller ikke kunne bli et tilstrekkelig mangfold av leverandører, som er nødvendig dersom vi skal lykkes med å etablere en stor leverandørindustri som også blir konkurransedyktig internasjonalt. Det er positivt at NVE har fått i oppdrag å kartlegge en videre utvikling av havvind-areal etter Sørliche Nordsjø II og Utsira Nord.

Regjeringen bør legge tydelig til rette for en langsiktig og forutsigbar rekke av havvind-prosjekter som gjør det mulig for leverandørindustrien å gjøre storskala investeringer.

Som vist i Norsk Industris «Leveransemodeller for havvind»³-prosjekt, der Aker Solutions bidro, er det klart at leverandørindustrien må gjøre betydelige investeringer i infrastruktur og ansatte for å ta en sterk posisjon i havvindmarkedet. Slike investeringer fordrer at man er sikker på at det kommer flere prosjekter etter hverandre for å skape en fornuftig avkastning over tid.

Kvalitative kriterier

Aker Solutions er sammen med en nær samlet næring kritisk til at det legges opp til auksjonsprinsipp i tildelingen av havvindlisenser. Aker Solutions mener det må være en overordnet ambisjon at havvind bidrar til å utvikle en kompetent og mangfoldig norsk verdikjede av leverandører, basert på erfaringer fra olje og gassindustrien.

Det er Aker Solutions' oppfatning at auksjoner som tildelingsmodell kan hemme utviklingen av et bredt aktørmangfold og utvikling av en konkurransedyktig norsk leverandørindustri fordi en vil møte internasjonal konkurranse fra de store aktørenes etablerte leverandører for tidlig. Et auksjonsregime kan også føre til et betydelig prispress for norske leverandører før de har rukket å bli internasjonalt konkurransedyktige. Resultatet kan bli færre arbeidsplasser, og lavere verdiskaping og eksportinntekter for Norge.

Aker Solutions mener at det er positivt for å sikre en høy andel norske leveranser at olje- og energidepartementet signaliserer at kvalitative kriterier vil bli brukt som grunnlag for lisensrunden for Utsira Nord.

Det synes som at bakgrunnen for at det er foreslått auksjonsprinsipp for Sørliche Nordsjø II er en oppfatning om at offshoreinstallasjonene her baseres på kjente teknologier og løsninger.

³ <https://www.norskindustri.no/dette-jobber-vi-med/energi-og-klima/fornybar-energi-til-havs/leveransemodeller-for-havvind/>

Som nevnt tidligere i dette høringsinnspillet er det sentralt at også Sørliche Nordsjø II brukes til å forbedre eksisterende løsninger og å videreutvikle industriens kunnskap, slik at vi etter at prosjektet er ferdigstilt har kommet lange skritt fremover for å få ned kostnader for fremtidige havvindutbygginger.

En slik utvikling er også viktig for å utvikle leverandørindustriens konkurransekraft for fremtidige prosjekter i Norge og internasjonalt. Aker Solutions mener derfor at det er svært viktig at kvalitative kriterier legges til grunn også for lisenstildelingen for Sørliche Nordsjø II.

Stephen Bull

Stephen Bull
Executive Vice President, Renewables
Aker Solutions

Kenneth Simonsen

Kenneth Simonsen
Senior Vice President, Offshore Wind
Aker Solutions